

SAME
VOOR M

HOE VERDER SAMEN MET DE SAMENLEVING?

Johan de Witt-conferentie 2024
in het teken van samenwerking
met de samenleving

INLEVING DE MOTOR MARITIEME STABILITEIT?

In de nasleep van Ruslands inmenging in Oekraïne en de voortdurende crisis in het Midden-Oosten, bevinden we ons opnieuw te midden van een tumultueuze golf van geopolitieke verschuivingen, die diepgewortelde tegenstellingen blootlegt. De Koninklijke Marine moet daarbij meer dan ooit de maritieme dreiging vanuit Rusland en China weerstaan. De Verenigde Staten richten zich steeds meer op de Pacific-regio en na de aanstaande presidentsverkiezingen is het nog maar de vraag of hun NAVO-steun überhaupt overeind blijft. Europese marines moeten als gevolg daarvan steeds vaker gezamenlijk, maar onafhankelijk van de Verenigde Staten opereren.

LEES VERDER →

CDA Kamerlid Derk Boswijk

De recente geopolitieke verschuivingen bieden daarmee niet meer alleen een uitdaging voor onze maritieme defensieorganisatie. Ze hebben effect op onze hele samenleving en uiten zich op gebied van waarde, welvaart en welzijn. Die samenleving mag daarom dus niet meer alleen van de zijlijn toekijken. Zij moeten onderdeel worden van de oplossing. Mogelijk is de *whole of society resilience*-benadering daarbij de sleutel tot de oplossing voor deze nieuwe uitdagingen en onze toekomstige maritieme veiligheid.

Tijdens de Johan de Witt-conferentie werd dit onderwerp vanuit meerdere invalshoeken belicht. Viceadmiraal René Tas opende de conferentie in het KPN-gebouw te Rotterdam met een krachtige boodschap over de cruciale rol van de maritieme sector voor Nederland. 'Negentig procent van alle goederen komt iva ons land binnen. Twee-derde van de export en doorvoer gaat via het water.' Deze cijfers onderstrepen niet alleen de economische betekenis van de maritieme sector, maar ook de impact op de nationale veiligheid. Zijn voordracht is integraal geplaatst in deze editie van het *Marineblad*.

'De dreigingen zijn nu veel complexer dan tien of twintig jaar geleden' – Derk Boswijk

Sectoroverschrijdende samenwerking

Op basis van de introductie en probleemstelling van de Commandant Zeestrijdkrachten was een gebalanceerd programma uitgedacht. Hiervoor waren programmateams vooraf met een goede mix van jong en oud aan het werk gezet. Dit resulteerde erin dat voor de pauze de 'Whole of society resilience'-benadering zowel politiek als bestuurlijk verder werd geduid. Na de pauze was een verdere uitdieping van het onderwerp vanuit een maritiem en wetenschappelijk perspectief. Het was het bepaald geen kijk sessie voor de volgeboekte zaal in het KPN-hoofdkantoor. Onder leiding van moderator Anouschka Laheij werden de deelnemers aan de conferentie uitgedaagd, om actief in de discussie te participeren. Iedereen werd gevraagd om met zijn of haar buurman een antwoord te bedenken op verschillende stellingen en daarmee de sprekers te confronteren. Dit leidde tot een mooie en interactieve conferentie.

In de voorbereiding, maar vooral ook tijdens de conferentie bleek dat rond het onderwerp een gezonde discussie is ontstaan, die steeds meer wordt gedragen door politiek en samenleving. En dat is niet voor niets. Zoals viceadmiraal Tas ook in zijn introductie opmerkt, speelt de maritieme sector een cruciale rol in nationale veiligheid: 'De haven van Rotterdam heeft niet alleen een economische functie, maar ook een militaire. Negentig procent van het militaire transport wordt verzorgd door civiele partijen, wat het belang van een sector overschrijdende samenwerking onderstreept.'

Complexe dreigingen

CDA Kamerlid Derk Boswijk bouwde voort op Tas' boodschap door te wijzen op de toenemende complexiteit van maritieme dreigingen. Boswijk benadrukte dat '80 procent van de wereldhandel over zee gaat' en dat de kwetsbaarheid van onderwaterinfrastructuur een reële zorg is, vooral gezien recente gebeurtenissen zoals de aanslag op Nord Stream. 'De dreigingen zijn nu veel complexer dan tien of twintig jaar geleden', zei Boswijk. Hij benadrukte dat 'de veiligheid van die kabels niet alleen een verantwoordelijkheid is voor de marine,' maar ook voor commerciële scheepvaart en kennisinstellingen. Boswijk uitte daarbij zijn zorgen over de militaire activiteiten van Rusland en China, waarbij hij opmerkte: 'de dreiging van Rusland, dat is een beetje zoals de weersverwachting, maar China is klimaatverandering.'

Maatschappelijke weerbaarheid

Paul Gelton, programmamanager 'Versterken maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht' bij het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid, voegde hieraan toe dat er in de praktijk nog onvoldoende sprake is van een 'whole of society approach'. Hij identificeerde vijf maatschappelijke behoeftes die centraal zouden moeten staan bij deze aanpak: evacueren en schuilen, basisbehoefte bevolkingszorg, nafase, opgeschaalde medische zorg, en continuïteit van de maatschappij. Gelton pleitte voor het opbouwen van netwerken rondom deze behoeftes: 'Zorg dat je netwerk in de koude fase op orde is, waarbij eigenlijk alle partijen die daar een rol in kunnen spelen, betrokken zijn, en dat varieert van de overheid tot het bedrijfsleven, ken-

'De Nederlandse bevolking is lang geconditioneerd om veiligheid aan de overheid over te laten'

nisinstituten NGO's maar zeker ook de burger en burgerinitiatieven. Die netwerken moet je actief opbouwen en onderhouden.'

Deep dive

Een tweetal panels diepte het onderwerp, in samenspraak met de deelnemers aan de conferentie, verder uit. Annet Koster, directeur van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders, benadrukte daarbij het belang van bredere internationale samenwerking bij maritieme veiligheidsoperaties. 'Als we kunnen, moet de coalitie zo breed als mogelijk worden,' zei ze, verwijzend naar operaties zoals die in de Rode Zee. Koster benadrukte ook het belang van bewustwording in de samenleving over de impact van zeevaart. Dimitri van Rijn van het Nationaal Scheepsbouw Kantoor pleitte voor actief industriebeleid om vitale nationale belangen te beschermen. 'We zullen gewoon onze kennis en kunde en industrie moeten versterken. Om niet te afhankelijk te zijn van andere landen, zowel binnen Europa als in Nederland.' Van Rijn beschreef concrete acties, waaronder een innovatieregeling voor de maritieme sector. Michiel Heijmans, tegenwoordig werkend voor Clingendael Instituut, wees op het belang van educatie

Het publiek droeg actief bij aan diverse discussies

Hoofd afdeling Weerbaarheid Naomi ter Haar

om het bewustzijn over maritieme veiligheid te vergroten. Hij merkte op dat 'juridisch is het vaak heel moeilijk te duiden wie het nou precies gedaan heeft,' wat de complexiteit van moderne maritieme dreigingen benadrukt.

KLTZ Erik Noordam, initiatiefnemer van het Dienjaar, voegde hieraan toe dat initiatieven zoals een vrijwillig dienstjaar kunnen bijdragen aan het veiligheidsbewustzijn in de samenleving. Hij legde uit: 'Het is een jaar waarin mensen een drie maanden militaire opleiding krijgen en vervolgens negen maanden worden ingezet. En dat past heel goed bij waar mensen naar op zoek zijn. Zingeving en bewustwording van de taken van Defensie is daarbij één van de grotere dingen, naast natuurlijk een stuk avontuur.'

Ronald Voorn, docent voor de opleidingen Social marketing & Behaviour Change en Reclame & Consumentens-

psychologie aan de Universiteit Twente, benadrukte dat bewustzijn alleen niet voldoende is voor weerbaarheid. 'Heel veel van de dingen die we doen, doen we op basis van automatisme. De mens is namelijk lui. Wij zijn *cognitive misers* zoals dat heet,' zei hij. Voorn pleitte voor een aanpak die mensen een duidelijk handelingsperspectief biedt en wees op het belang van netwerken en gemeenschapsvorming.

Noordam sloot hierop aan door te stellen: 'De grootste gemeenschappelijke deler van elke crisis, is dat het een oplossing vergt waarbij mensen met elkaar kunnen samenwerken en waarbij ze moeten kunnen bouwen op mensen die elkaar kennen.' Hij wees ook op de noodzaak om het veiligheidsbewustzijn en de betrokkenheid van burgers te vergroten, aangezien de Nederlandse bevolking lang geconditioneerd is om veiligheid aan de overheid over te laten.

Politieke en ambtelijke urgentie

In de Nederlandse politiek is er een groeiend besef van de urgentie rondom defensie en nationale weerbaarheid. NSC Kamerlid Isha Kaharaman merkte op: 'Ik denk wel dat het urgentiegevoel bij de Kamer aanwezig is.' Hij wees daarbij op de toegenomen belangstelling voor aanwezig-

'Gaan we de juiste mensen vinden om dit te kunnen uitvoeren en hoe gaan we de hele samenleving erbij betrekken?' – Isha Kaharaman

heid bij de defensiecommissies en de toezegging om 2% van het BBP aan defensie te besteden. Kaharaman benadrukte echter ook de uitdagingen: 'Mijn grootste zorg is echt de mens. Gaan we de juiste mensen vinden om dit te kunnen uitvoeren en hoe gaan we de hele samenleving erbij betrekken?'

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, is er de nieuwe afdeling Weerbaarheid bij het Ministerie van Defensie opgericht. Naomi ter Haar, het nieuwe afdelingshoofd, legde uit: 'Weerbaarheid is een heel mooi begrip. Onze benadering is dat we echt iets moeten gaan doen. Alleen hoe gaan we het doen? We hebben elkaar nodig, we kunnen niet naar elkaar kijken en zeggen: ik heb een probleem, dit gaat Pietje voor mij oplossen. We moeten het echt samen gaan doen,' benadrukte ze. Ter Haar toonde zich optimistisch over de uitdagingen die voor haar afdeling liggen: 'Ik heb mede naar aanleiding van deze conferentie in ieder geval heel veel energie, heel veel inspiratie om hier nu echt concreet mee aan de slag te gaan.'

Ook aan het einde van de conferentie weergalmde de oproep tot actie van viceadmiraal René Tas nog door: 'We mogen ons niet laten verrassen door de toekomst. We moeten nu de handen ineenslaan om ervoor te zorgen dat Nederland weerbaar is tegen de uitdagingen die voor ons liggen.' Met die boodschap in het achterhoofd ging iedereen na de conferentie weer naar huis. Met voldoende stof tot nadenken, maar vooral met voldoende actiepunten om snel op te pakken.

KLTZSD b.d. Robin Middel is voormalig Hoofd Afdeling Communicatie bij de Koninklijke Marine en momenteel als managing partner van Havana Orange ad interim actief bij diverse overheidsorganisaties. Als bestuurslid van P3M is hij de afgelopen tien jaar nauw betrokken geweest bij de organisatie van de Johan de Witt-conferentie.

De Johan de Witt-conferentie wordt sinds 2009 georganiseerd door de KIM Alumni Vereniging (KIMAV). Vanaf 2014 is de Stichting P3inMare medeorganisator van deze conferentie. Het biedt jaarlijks, op de openingsdag van de Wereldhavendagen, een platform voor een open en pragmatische gedachtewisseling op het snijvlak van maritiem-militaire, staatkundige en bedrijfskundige onderwerpen. Het team dat de conferentie organiseert is altijd op zoek naar jonge, enthousiaste vrijwilligers die op inhoud mee willen denken en organiseren.

Ben je geïnteresseerd, stuur dan een mail aan info@johandewittconferentie.nl.